

שיפור תשתיות מקומיות

יואב לף ויעל ליטמנוביץ

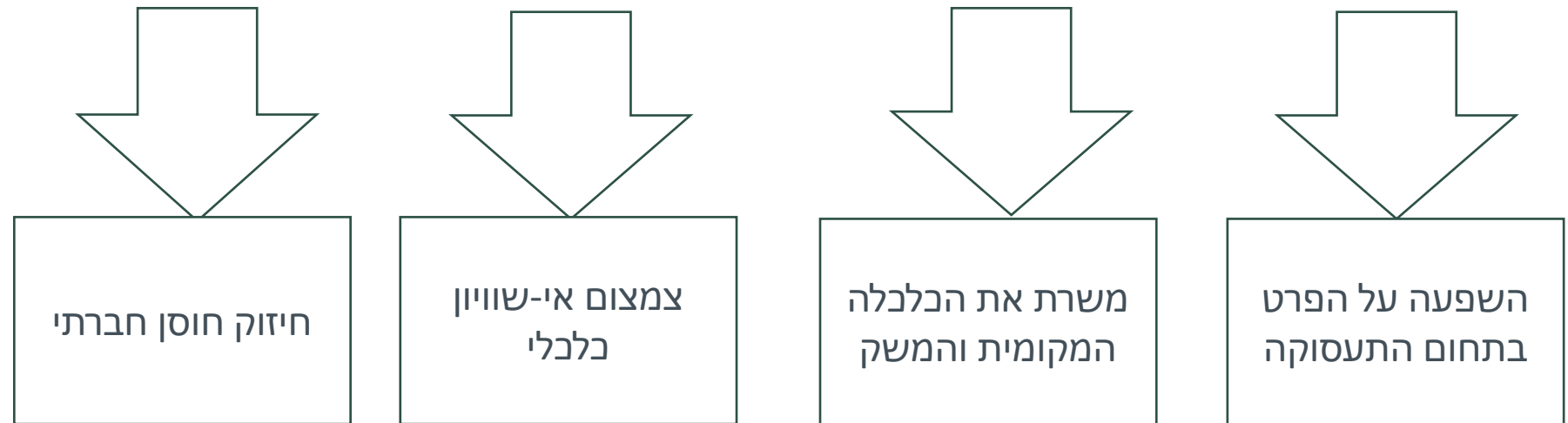

רקע

תשתיות רעועות בישובים הבדואים הוותיקים והחדשים

אחד מארבעת תחומי הליבה: יותר ממחצית מתקציב החומש 1.85 מיליארד ₪

פוטנציאל 'מורכב': סוגים רבים של תשתיות, משפיע ומושפע משאר הנתיבים

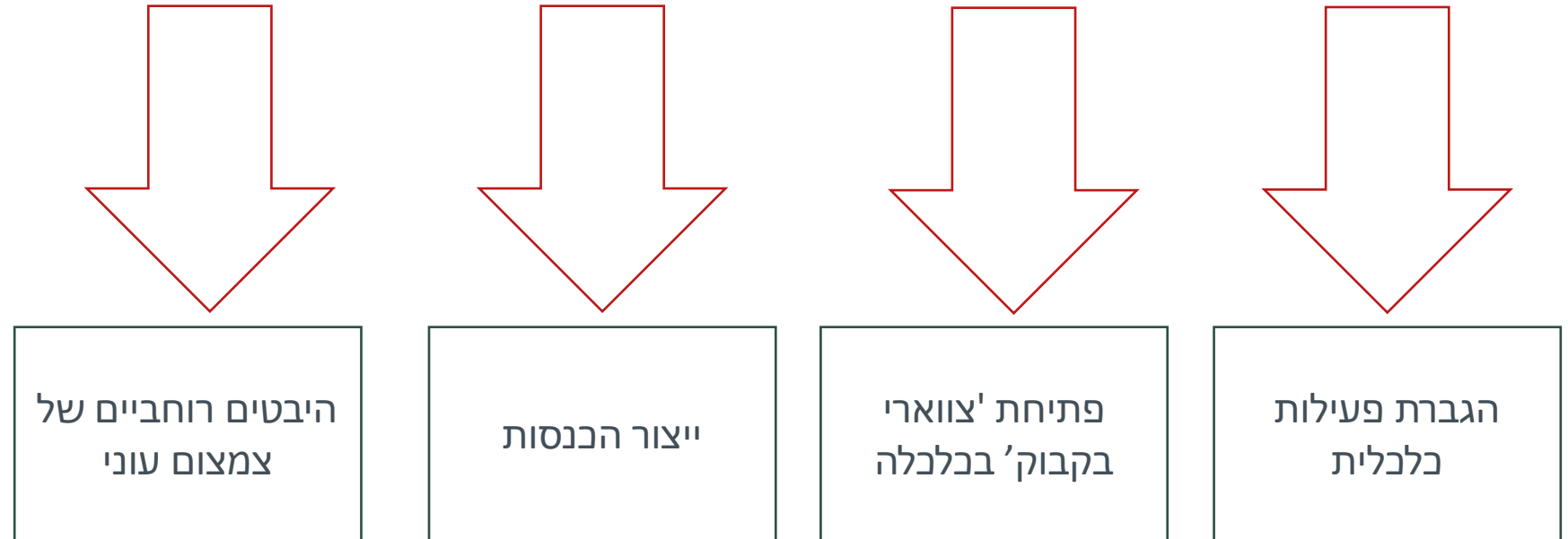
תשתיות מאפשרות איכות חיים ראויה ושירותים יעילים

- הספקה בסיסית: מים, חשמל, גז
- תשתיות תקשורת למיניהן
- טיפול בפסולת ומחזור וטיפול בשפכים
- תחבורה: כבישים וחניה, תחבורה ציבורית, דרכים בטוחות להולכי רגל ולרוכבי אופניים
- אנרגיה מתחדשת: סולרית, רוח וכדומה
- תשתיות בריאות: מרפאות, בתי חולים, שירותים לקבוצות פגיעות כמו קשישים
- תשתיות קהילה: מרכזים קהילתיים, ספריות, מגרשי ספורט וכדומה
- תשתיות חירום ובטיחות: משטרה, שירותי חירום רפואיים, כבאות, תאורת רחוב
- תשתיות "ירוקות": שטחים פתוחים, הבטחת המגוון הביולוגי בסביבה
- תשתיות מסחר: תשתיות להפעלת חנויות מזון ומוצרי יסוד, מסעדות, בנקים וכדומה
- תשתיות שיאפשרו הזדמנויות תעסוקה

תרומה מותנית להפחתת עוני והגברת שוויון

- השקעה בתשתיות לא תמיד תתבטא בצמצום עוני ואי-שוויון, גם אם יש צמיחה
- נדרשים צעדי מדיניות כדי להנגיש את ההזדמנויות לאוכלוסיות המיעוט
- התכנון צריך להביא בחשבון את צרכי האוכלוסייה (אחרת יכול גם לפגוע)

פיתוח תשתיות לטובת אוכלוסיות מוחלשות

פרקטיקות מיטביות:

1. **לשתף** אוכלוסיות מוחלשות בתהליכי תכנון ולהשקיע משאבים בבחינת צורכיהן
2. **ללוות** הקמת תשתיות בשירותים חברתיים משלימים אשר מאפשרים לציבור להפיק מהן תועלת
3. **לפתח** תשתיות "חכמות", ובפרט להשקיע בהון אנושי ובחדשנות
4. **להתמקד** בתשתיות מקומיות בקנה מידה מוגבל (לעיתים קרובות הן תורמות לצמצום פערים יותר מתשתיות אזוריות או ארציות בקנה מידה נרחב)
5. **להקפיד** על תחזוקת התשתיות שהוקמו

מנגנונים ופרקטיקות מיטביות לשיפור התשתיות המקומיות

התנאים לצמיחה מכלילה:

- א. התשתיות הותאמו לצורכי האוכלוסייה המוחלשת
- ב. התשתיות שפותחו לא מוסיפות פגיעה באוכלוסייה זו

משפר: תעסוקה והזדמנויות כלכליות; נגישות לשירותים; בריאות, איכות הסביבה, ביטחון אישי

פרקטיקות מיטביות:

1. **לשתף** אוכלוסיות מוחלשות בתהליכי תכנון ולהשקיע משאבים בבחינת צורכיהן
2. **ללוות** הקמת תשתיות בשירותים חברתיים משלימים אשר מאפשרים לציבור להפיק מהן תועלת
3. **לפתח** תשתיות "חכמות", ובפרט להשקיע בהון אנושי ובחדשנות
4. **להתמקד** בתשתיות מקומיות בקנה מידה מוגבל (לעיתים קרובות הן תורמות לצמצום פערים יותר מתשתיות אזוריות או ארציות בקנה מידה נרחב)
5. **להקפיד** על תחזוקת התשתיות שהוקמו

תשתיות בישראל: מציאות של אי-שוויון

- מחסור בנתונים אמינים ושיטתיים על פריסת תשתיות ומצבן
- הקצאה ממשלתית נמוכה
- פערים בין מרכז לפריפריה, פערים בין רב ומיעוט

- חשמל

- תקשורת

- תחבורה

- אנרגיה

עוני אנרגטי: חוסר
ביטחון אנרגטי בהבטחת
צרכים בסיסיים של משק
בית, עם השלכות
חברתיות, כלכליות
ובריאותיות

סיפור ההשפעה

תשתיות בתוכנית החומש

תקציב: כ 1.85 מיליארד ₪

- משרד החינוך (כיתות)
- 'הרשות לפיתוח' (אזורי מלאכה
- ו'תשתיות-על תומכות התיישבות')
- רשות המים
- המנהל לפיתוח תשתיות ביוב
- משרד הבינוי והשיכון (מבני ציבור)
- משרד התחבורה
- משרד הגנת הסביבה בשיתוף עם
- אשכולות אזוריים (פסולת, מיחזור)
- משרד הנגב והגליל (מבני ציבור)
- הרשויות המקומיות (מתוך תקציבי משרד
- הפנים, כחלק מתוכנית ההעצמה)

• תרומה של ממש לפיתוח התשתיות
ביישובים הבדואים

• תחבורה ציבורית

• אבל חלק ניכר מהפרויקטים לא התקדמו

• בכ-40% משורות התקציב שיעור הניצול

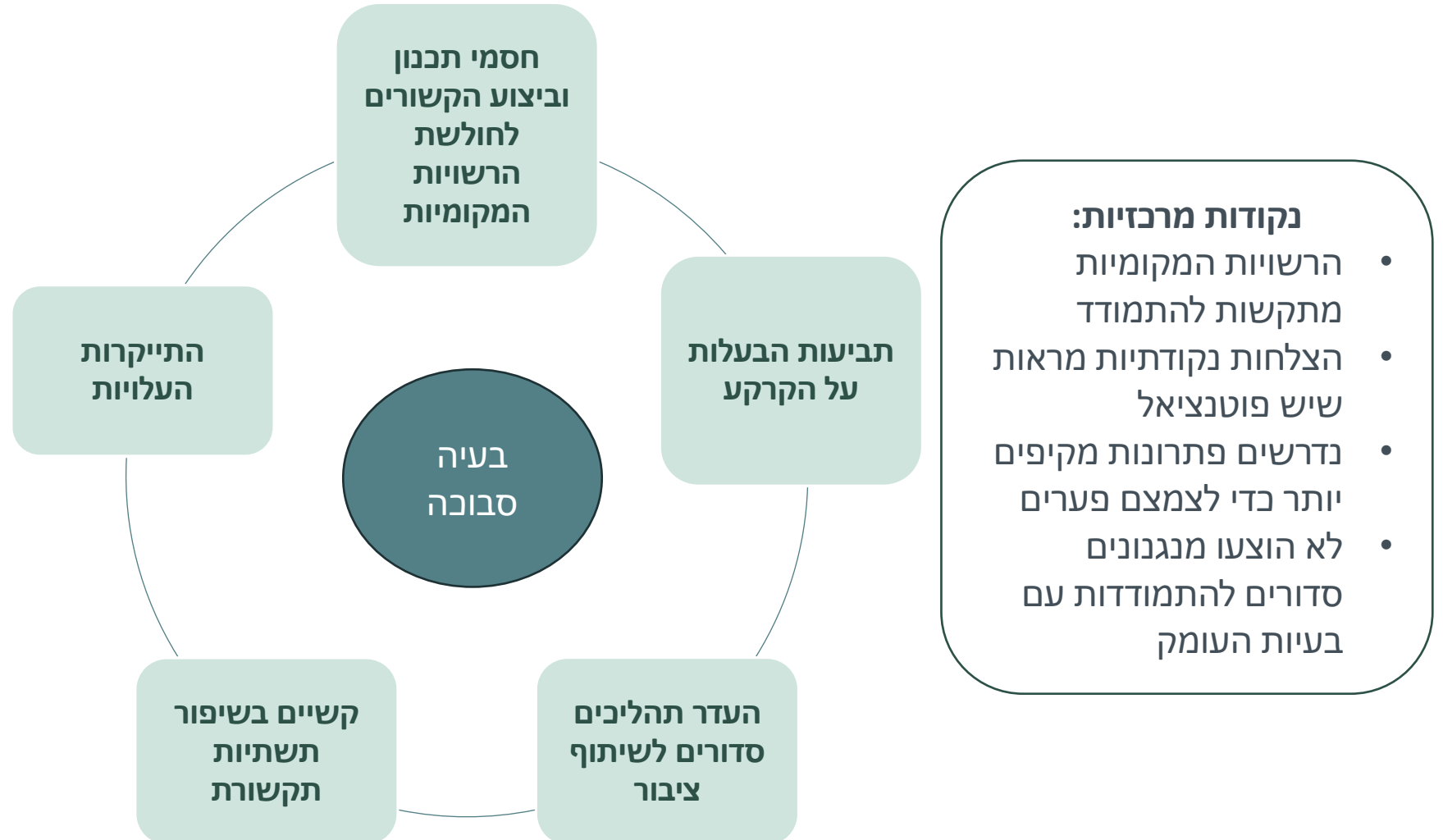
עומד על 0%

• פערים גדולים בין הרשויות בשיעור
הניצול התקציבי

• הפוטנציאל היה רחוק מלהתממש

סיפור ההשפעה: מיפוי והבנת החסמים

סיפור ההשפעה: בחינת ההלימה לפרקטיקות מיטביות

פרקטיקות מיטביות:

1. **לשתף** אוכלוסיות מוחלשות בתהליכי תכנון ולהשקיע משאבים בבחינת צורכיהן
2. **ללוות** הקמת תשתיות בשירותים חברתיים משלימים אשר מאפשרים לציבור להפיק מהן תועלת
3. **לכתח** תשתיות "חכמות", ובפרט להשקיע בהון אנושי ובחדשנות
4. **להתמקד** בתשתיות מקומיות בקנה מידה מוגבל (לעיתים קרובות הן תורמות לצמצום פערים יותר מתשתיות אזוריות או ארציות בקנה מידה נרחב)
5. **להקפיד** על תחזוקת התשתיות שהוקמו

החסמים והמאפיינים מונעים יישום פרקטיקות מיטביות

סיכום

- קושי להעריך אם הפיתוח שהתבצע ישפיע על מטרת הליבה/מדדי התוצאה
- קושי להתניע, תקיעות- האם התקדם?
- יוזמות של שיח וגישור היו לעיתים המפתח להתקדמות
- לא הוסדרו במסגרת התוכנית מנגנונים בני-קיימא לטיפול מקיף בחסמים, לרבות תביעות הבעלות
- הציפייה שהרשויות יתמודדו אינה ריאלית

המלצות

- נדרשת גמישות רגולטורית
- חשיבה קדימה על תחזוקה
- צורך בולט בשיתוף ציבור לתהליכי תכנון
- מוצע להקים צוות ייעודי באגף שיפתח ויספק שירותי מעטפת לרשויות כדי לסייע להם להתמודד עם החסמים
- נדרש רצון וכוח פוליטי בשלטון המרכזי

תודה על ההקשבה

